

YÖNETİM BİLGİ SİSTEMLERİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER:LOJİSTİK SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Mehmet MİMAN*, Ayşe Esmeray YOĞUN**, Yoğun, Erhan ÖNEL***

ÖZ

Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS), yönetimin gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak, üst düzeyden alt düzeye doğru ve yönetim gereksinimleri doğrultusunda, işletmenin amaçları göz önüne alınarak geliştirilen her türlü donanım ve yazılımdan oluşan sistemlerdir. Bu çalışma, rassal örneklem yoluyla seçilen 120 yöneticiye uygulanan bir keşfedici ankette yer alan ve YBS kullanıcılarının demografik özelliklerini yansıtan 9 faktör (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, sektör, pozisyon, tecrübe, sorumlu olunan kişi sayısı, YBS kullanım amacı, YBS kullanım sıklığı) arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma ile, %95 güvenirlikle Cinsiyet - Amaç, Cinsiyet – Sıklık, Eğitim Düzeyi –Sıklık, Sorumlu Kişi Sayısı – Amaç, Sorumlu Kişi Sayısı – Sıklık, Amaç – Sıklık arasındaki ilişkiler anlamlı bulunmuştur. Böylece YBS kullanıcılarının profili ortaya çıkmış olup, gereksinim duyulan hususlarda eğitimler düzenlenerek profilin güçlenmesi sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler:Yönetim Bilgi Sistemleri, Kullanım Özellikleri, Lojistik Sektörü,Cinsiyet Farklılıkları

ABSTRACT

This study investigates the pairwise relationships of managers' profiles (Gender, Age, Education Level, Experience, Position, Experience, Responsible People Number) and their Management Information Systems (MIS) usage profiles (Goal and Usage Frequency) using Pearson Chi-Square test based on a sample consisting of 120 managers obtained through random sampling. Among these relationships, the relationships between managers' frequency of MIS use and gender, frequency of use and education levels, level of management and purpose of use of MIS, frequency of use of MIS and purpose of use were statistically significant at 95% confidence. Other two-way relations were not statistically significant at 95% confidence.

Key Words:Management Information Systems, Usage Characteristics, Logistic Sector, Gender Difference

1. GİRİŞ

1.1. Yönetim Bilgi Sistemleri

Bilgiden kısaca, kullanıcıları için faydalı ve anlamlı hale getirilmiş veri anlaşılmalıdır. Karar verme durumunda bulunan yöneticiler için, güvenilir, yeterli ve güncel bilgi, büyük önem taşımaktadır. Günümüzün ileri teknolojik cihazları ve ilerlemeleri dikkate alındığında ve her alanda yaşanan hızlı uzmanlaşma neticesinde, organizasyonlarda çalışan sadece yöneticilerin değil tüm bireylerin bilgiye ulaşabilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir (Akolaş, 2004.). Son 50 yıldır bilgi sistemlerindeki bu gelişme teknik bir disiplin olarak algılanmıştır. Geliştirilen bilişim sistemleri organizasyonlarda çeşitli fonksiyonel alanlarda kullanılmıştır (Maguire,veRedman, 2007).

Bilgi sistemleri, genel bir anlayışla, el ile yapılan işlemlerin otomatik bir sisteme bağlanması ve tüm çalışanlarca paylaşılması olarak tanımlanabilir. Mevcut olan bilgiler sisteme verildiğinde programlar aracılığıyla işleme tabi tutulur ve gerekli hesaplamalar veya düzenlemeler sonucunda kullanıma sunulmak için çıktılar ve raporlar hazırlanır.

* Assist. Prof. Dr., Toros University , Mersin Turkey

** Assist . Prof.Dr., Toros University, Mersin Turkey

*** Institute of Science Student , Toros University , Mersin Turkey

Bilişim sistemleri içerisinde işletmeyi ilgilendiren her türlü bilgi ve veri kullanılabilir. Girdiler, bir işletmede çalışan kişilerin aylık çalışma saatleri ve saat ücretleri olabileceği gibi üretim faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ürün veya hizmetlerin maliyetleri ve miktarı gibi veriler de olabilir (Tecim, ve Gökşen, 2009.).

Yönetim Bilgi Sistemi, bir işletmenin yönetiminde kullanılan bilgilerin doğru olarak işlenmesini ve doğru olarak zamanında gerekli yerlere iletilmesini sağlayan bir sistemdir. Yönetim Bilgi Sistemi (YBS) kavramı için değişik tanımlar yapılmakla beraber genel olarak şu şekilde tanımlanabilir: *“Yönetim Bilgi Sistemleri bilimsel olarak; işletme faaliyetleri ile örgüte dayalı karar almayı destekleyen bilgilerin elde edilmesine yönelik sistematik işlemler dizisi şeklinde ifade edilebilir. Başka bir tanımla, bilişim sistemleri; yöneticinin karar vermesi için gerekli bilgiyi değişik kaynaklardan toplayan, işleyen, saklayan ve verileri raporlayan formal bilgi sistemleridir”* (Emhan, 2007.)

Bilgi sistemleri örgütsel başarı açısından çok önemli bir araçtır. Bilgi sistemlerinde teknoloji ve insan birlikte çalışmaları unutulmamalıdır. Bilgi sistemleri, yüzeysel bir donanım ve yazılım değişikliğinden çok, bir teknoloji-insan uyumu birlikteliği olarak algılanmalıdır. Başka bir deyişle, bilgi sistemleri belirli hedefleri karşılamak üzere, verileri karar vericiler için anlamlı bilgilere çeviren insan gücü, programlar ve yönetsel süreçlerden oluşan bir kavramdır. Bu sistemlerin gelişiminde; bilgisayar yazılım ve donanım teknolojisindeki ilerlemeler, karar alma işlevinin etkililik kazandırılması çabalarına artan ilgi tam, doğru, güvenilir bilgiye olan arzu, gereksiz bilgi ve verinin ortadan kaldırılması, şiddetli rekabet baskısı ve öncü üniversitelerde yapılan araştırmalar önemli rol oynamıştır (Emhan, 2007.).

Araştırmacılar, örgütsel, kültürel ve davranışsal bakış açısının başarılı bir yönetim bilgi sistemi uyarlamasında aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir (Maguire, ve Redman, 2007).

- Örgüt kültürünün analiz edilmesi,
- Politikaların ve güç merkezlerinin belirlenmesi,
- Bilgi sistemlerinin kabul edilme, kullanılma ve kurumsallaşma kapasitesinin belirlenmesi,
- Bilgi teknolojisi kullanımına ait riskin analizi,
- Kritik konum ve durumdaki personelin planlama faaliyetlerine katılmasından emin olunması,
- Yönetim bilgi sisteminin organizasyonda oynayacağı rolün tespiti,
- Çalışanların kabul ve beklentilerinin değerlendirilmesi.

Bilgi sistemi, organizasyonlardaki karar verme desteğine kadar bilgiyi düzenlemek, saklamak, işlemek, toplamak olan birbirleriyle ilgili parçaların kümesi olarak tanımlanabilir. Karar verme desteği, koordinasyon ve kontrol sağlayan bilgi sistemleri, bununla beraber, yöneticilerin ve çalışanların problem çözümüne, karmaşık konuları açıklamalarına ve yeni ürünler oluşturmalarına yardım edebilir (Özcan, 2006).

Yönetim, bilgi ve sistem kavramlarını ayrı ayrı ele aldığımızda, bunların yeni yeni gelişen ve nesnelleşmekte olan üç soyut sözcük olduğu görülmektedir. Böylesi üç sözcükten oluşan bir kavramın net bir tanımını yapmak zordur. Ancak yine de YBS için şu tanımlar yapılabilir (Özcan, 2006):

- Bir kurumun işleyiş, yönetim ve karar verme işlevlerini desteklemek üzere bilgi sunan, bütünleşik insan-makine sistemidir. Sistem; donanım, yazılım, analiz planlama, kontrol ve karar verme modelleri ve veri tabanı kullanır.
- Yöneticilerin karar vermede kullanacağı bilgiyi geliştirip sunan, donanım, yöntemler ve personeli bütünleyen bir bilgisayar sistemidir.
- Örgütlerdeki işleyiş, yönetim ve karar verme süreçlerini desteklemek için gerekli bilgiyi sunmak üzere değişik kaynaklardan alınan verileri bütünleyebilen bir bilgisayar sistemidir.
- Örgüt ihtiyaçlarını karşılamak üzere bilgi toplama, bilgi aktarım ve bilgi sunusunu en iyi hale getiren veri tabanları ve bilgi akışlarının bütünleşik yapısıdır.
- Örgütün yaşama ve gelişmesinin sağlanması ile örgütsel faaliyetlerin planlanması, örgütlenmesi, yürütülmesi ve denetimi için, yönetimin ihtiyaç duyduğu, doğru, zamanlı ve anlamlı bilgiyi sağlayan ve geliştiren sistemdir.

1.2. Yönetim Bilgi Sisteminin Özellikleri

Yönetim bilgi sistemi, yönetimin gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak, üst düzeyden alt düzeye doğru ve yönetim gereksinimleri doğrultusunda, işletmenin amaçları göz önüne alınarak geliştirilir.

Yönetim bilgi sistemi, genellikle, haftalık, aylık ve yıllık sonuçlarla ilgilenen yöneticilere hizmet eder. Yönetim bilgi sistemi, önceden iyi bilinen yapısal konularla ilgili olduğu için, genellikle esnek değildir ve daha az çözümleme yeteneği vardır (Kaya., 1984)

1. Yönetim bilgi sistemi, bütünleşik bir sistemdir: Bilgilerin bütünleşik bir biçimde işlenmesi, geniş bir sistem planı içinde gerçekleşir ve bu sistem tek bir sistemden çok, alt sistemlerin bileşimi olarak tasarlanır.
2. Yönetim bilgi sistemi, bilgisayar temeline dayanan insan-makine sistemidir: Yönetim bilgi sistemi, bilgisayar desteği olmaksızın da oluşturulabilir. Ancak, etkin yönetim bilgi sistemi için, bilgisayar kesinlikle gerekli bir araçtır. Bilgisayar, yönetim bilgi sistemine gereken bilgileri, tutarlı ve doğru bir biçimde işleyerek, hem zaman hem de emek tasarrufu sağlar.
3. Yönetim bilgi sistemi, bilgi desteği sağlayan bir sistemdir: Yönetim bilgi sisteminde, günlük işlemlere ilişkin birçok bilgi işlenir ve işletme açısından yaşamsal önem taşıyan bilgi yığına girdi sağlanır.
4. Yönetim bilgi sistemi, karar sürecine bir destektir: Sistem için gerekli olan ve bir karar oluşturacak biçimde toplanan bilgilerin; işlenmesi, incelenmesi ve sunulması gerekir. Bunun için, çeşitli karar durumlarına ulaşan sayısal olan veya olmayan modellerden

yararlanılarak, karar almaya destek olacak karar modelleri oluşturulur (LaudonveLaudon, 1996).

1.3. Yönetim Bilgi Sisteminin İşletmelerdeki Yeri

Birçok organizasyonda üst yönetim, Yönetim Bilgi Sistemleri'ni bir destek fonksiyon olarak değerlendirmektedir. Fakat bu görüş gün geçtikçe daha çok işletmede değişmektedir. Pazarda yaşanan yoğun rekabet Yönetim Bilgi Sistemleri'nin yeni stratejik rolüne odaklanmayı gerektirmektedir. YBS kazançları, yeni ürünleri ve yeni pazarları etkilemektedir. Bu şekilde organizasyonun dış çevresi üzerinde bir etkiye sahip olmaktadır (Özcan, 2006).YBS'nin işletmelerde üç temel fonksiyonu bulunmaktadır (O'brien, veMarakas,2007.):

- İşletme süreçleri ve operasyonlarını desteklemek,
- Çalışanların ve yöneticilerin karar almalarını desteklemek,
- Rekabet avantajı yaratmak için geliştirilen stratejileri desteklemek.

Şekil 1.Yönetim Bilgi Sistemlerinin İşletmelerdeki Temel Rollerini

2. YBS KULLANIM ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN ÇALIŞMA

Bu çalışma, rassal örnekleme yolu ile seçilen firmalarda çalışan 120 yöneticiden oluşan örneklem üzerine dayanmaktadır. Örnekleme katılanların %57,5'inin cinsiyeti erkek, %42,5'inin cinsiyeti ise kadındır. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında YBS kullanıcıların %19,2'si 20-29 yaş, %50'si 30-39 yaş,%24,2'si 40-49 yaş,%6,7'si 50 ve üzeri yaş aralığındadır. Yöneticilerin eğitim düzeylerine bakıldığında %53,3'ünün lisans; %44,2'sinin yüksek lisans ve % 2,5'unun ise doktora düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Sektöre göre dağılımlarına bakıldığında %30,8'inin üretim sektöründe; %47,5'inin hizmet sektöründe %21,7'sinin ise lojistik sektöründe görev aldığı görülmektedir. Görev yapılan pozisyona göre dağılımlarına bakıldığında genel müdür ve müdür pozisyonlarını üst düzey yönetici olarak, şef yönetici ve diğer pozisyonlardakileri ise alt düzey yönetici

olarak değerlendirdiğimizde, %38,3'ünün genel müdür ve müdür pozisyonunda olan üst düzey yöneticilerden oluştuğu; %61,7'sinin ise alt düzey yöneticilerden oluştuğu görülmektedir. Yöneticilerin pozisyonundaki tecrübeye göre dağılımlarına bakıldığında %25,8'inin 0-5 yıl; %30'unun 6-10 yıl; %35'inin 11-15 yıl ve %9,2'sinin ise 16 yıl ve üzeri yöneticilik tecrübesine sahiptir. Yöneticilerin sorumlu olduğu kişi sayılarına bakıldığında %25'inin 0-9 kişi; %19,2'sinin 10-19 kişi; %13,3'ünün 20-29 kişi; %20,8'inin 30-39 kişi; %10,8'inin 40-49 kişi ve %10,8'inin ise 50 ve üzeri kişiden sorumlu olduğu görülmektedir. Yöneticilerin , Yönetim Bilgi Sistemlerini kullanım amaçlarına göre dağılımlarına bakıldığında %14,2'sinin Stratejik Üstünlüğü Desteklemek amacıyla; %30'unun Yönetimsel Kararlar Almayı Desteklemek amacıyla ve %44,2'sinin ise, İşletme Faaliyetlerini Desteklemek amacıyla kullandığı görülmektedir. Yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemlerini kullanım sıklığına göre dağılımlarına bakıldığında %13,3'ünün çok sık; %26,7'sinin sık; %29,2'sinin ara sıra; %19,2'sinin nadiren ve %11,7'sinin ise hiç kullanmadığı görülmektedir.

2.1. Demografik Faktörler İçin Pearson Ki-Kare Testleri

Yukarıda bahsi geçen 9 demografik faktör arasındaki ilişkiler Pearson Ki Kare Testi ile ölçülmüş ve anlamlılık seviyeleri Tablo 1 de gösterilmiştir. Buna göre %95 güvenirlilikle Cinsiyet - Amaç ,Cinsiyet – Sıklık, Eğitim Düzeyi –Sıklık, Sorumlu Kişi Sayısı – Amaç, Sorumlu Kişi Sayısı – Sıklık, Amaç – Sıklık arasındaki ilişkiler anlamlı bulunmuştur. (Bu durum P değerlerinde “ * “ la gösterilmiştir.). Bu ilişkilerin detayları aşağıda verilen çapraz tablolarla gösterilmektedir.

Tablo 1. YBS Kullanım Özellikleri Arasındaki İkili ilişkiler p-değerleri

2.2. Demografik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Detayları

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Sektör	Pozisyon	Tecrübe	Sorumlu Kişi Sayısı	Amaç	Sıklık
Cinsiyet		0,018	0,098	0,713	0,365	0,368	0,072	0,020*	0,056*
Yaş			0,000	0,675	0,000	0,000	0,000	0,168	0,371
Eğitim Düzeyi				0,155	0,016	0,000	0,000	0,170	0,001*
Sektör					0,507	0,545	0,040	0,649	0,098
Pozisyon						0,000	0,156	0,812	0,571
Tecrübe							0,000	0,592	0,448
Sorumlu Kişi Sayısı								0,018*	0,000*
Amaç									0,000*
Sıklık									

Tablo 2. Cinsiyet * Amaç Çapraz Tablosu

		Amaç					Toplam
		Stratejik Üstünlüğü Desteklemek	Yönetimsel Kararlar Almayı Desteklemek	İşletme Faaliyetlerini Desteklemek	Diğer		
Cinsiyet	Erkek	Sayı	9	16	31	13	69
		Yüzde	13,0%	23,2%	44,9%	18,8%	100,0%
		Aralık	(6,4% - 19,7%)	(14,8% - 31,6%)	(35% - 54,8%)	(11,1% - 26,6%)	
	Kadın	Sayı	8	20	22	1	51
		Yüzde	15,7%	39,2%	43,1%	2,0%	100,0%
		Aralık	(7,3% - 24,1%)	(27,9% - 50,5%)	(31,7% - 54,6%)	(0 - 5,2%)	
Toplam		Sayı	17	36	53	14	120
		Yüzde	14,2%	30,0%	44,2%	11,7%	100,0%
		Aralık	(8,9% - 19,4%)	(23,1% - 36,9%)	(36,7% - 51,6%)	(6,8% - 16,5%)	

Cinsiyet * Amaç Çapraz Tablosu incelendiğinde erkek ve kadınlardan Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım amaçlarından en fazla tercih edilenin işletme faaliyetlerini desteklemek olduğu (sırasıyla %44,9 ve %43,1) gözlenmektedir. Erkek yöneticiler Yönetim Bilgi Sistemlerini en az Stratejik Üstünlüğü Desteklemek için (%13,0) kullanırken kadın yöneticiler Yönetim Bilgi Sistemlerini en az Diğer amaçlar için (%2,0) kullanmaktadır. Genele bakıldığında da Yönetim Bilgi Sistemlerini kullanım amaç oranları en fazla İşletme Faaliyetlerini Desteklemek için (%44,2) en az Diğer amaçlar için kullanılmaktadır (%11,7). Dikkat çekici diğer bir noktada Yönetim Bilgi Sistemlerini Stratejik Üstünlüğü Desteklemek için kullananların oranının oldukça düşük olmasıdır (%14,2). Erkeklerin Yönetim Bilgi Sistemi kullanım amaçlarına bakıldığında %90 güvenilirlik düzeyinde en yüksek kullanım amacı İşletme Faaliyetlerini Desteklemek olarak görünmüştür. Kadınların Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım amaçlarına bakıldığında %90 güvenilirlikle en düşük Diğer amaçlar bulunmuştur. Toplamda ise %90 güvenilirlikle Yönetimsel kararlar almayı desteklemek ve işletme faaliyetlerini desteklemek için kullananların oranı Yönetim Bilgi Sistemlerini Stratejik Üstünlüğü Desteklemek ve Diğer amaçlar için kullananların oranından büyüktür.

Erkek Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcıları ile kadın Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcılarından Stratejik Üstünlüğü Desteklemek, Yönetimsel Kararlar Almayı Desteklemek, ve İşletme Faaliyetlerini Desteklemek amacıyla kullananların oranları %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklı değildir. Erkeklerle kadınlar arasında Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım amaçları oranında tek fark Diğer amaçlarda gözlemlenmektedir. Erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda Yönetim Bilgi Sistemlerini “ Diğer ” amaçlar için kullanmaktadır.

Tablo 3. Cinsiyet * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu

			Kullanım Sıklığı					Toplam
			Çok Sık	Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiç	
Cinsiyet	Erkek	Sayı	10	15	19	12	13	69
		Yüzde	14,5%	21,7%	27,5%	17,4%	18,8%	100,0%
		Aralık	(7,5% - 21,5%)	(13,5% - 29,9%)	(18,7% - 36,4%)	(9,9% - 24,9%)	(11,1% - 26,6%)	
	Kadın	Sayı	6	17	16	11	1	51
		Yüzde	11,8%	33,3%	31,4%	21,6%	2,0%	100,0%
		Aralık	(4,3% - 19,2%)	(22,4% - 44,2%)	(20,7% - 42,1%)	(12,1% - 31,1%)	(0% - 5,2%)	
Toplam	Sayı	16	32	35	23	14	120	
	Yüzde	13,3%	26,7%	29,2%	19,2%	11,7%	100,0%	
	Aralık	(8,2% - 18,5%)	(20% - 33,3%)	(22,3% - 36%)	(13,2% - 25,1%)	(6,8% - 16,5%)		

Cinsiyet * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu incelendiğinde erkek ve kadınlardan Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığından erkeklerde en fazla tercih edilenin ara sıra düzeyinde olduğu (%27,5), kadınlarda ise en fazla tercih edilenin sık düzeyinde olduğu gözlenmektedir. Bu bakımdan kadın yöneticilerin erkeklere kıyasla Yönetim Bilgi Sistemlerini daha sık kullandıkları ifade edilebilir.

Aralıklar dikkate alındığında erkeklerin Yönetim Bilgi Sistemi kullanım sıklığına bakıldığında %90 güvenilirlik düzeyinde en yüksek aralık “Ara sıra” olarak; en düşük aralık ise “Çok sık” olarak görülmüştür. Kadınların Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığına bakıldığında %90 güvenilirlikle en yüksek aralık “Sık” olarak; en düşük aralık ise “Hiç” olarak bulunmuştur. Toplamda ise %90 güvenilirlikle en yüksek aralık “Ara sıra” olarak bulunmuştur.

Erkek Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcıları ile kadın Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcılarından Kullanım Sıklık oranlarına bakıldığında “Çok Sık”, “Sık”, “Ara sıra” ve “Nadiren” kullananların oranları %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklı değildir. Erkeklerle kadınlar arasında Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklıklarına göre tek fark Hiç sıklıkta gözlemlenmektedir. Erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda Yönetim Bilgi Sistemlerini kullanmamaktadır.

Tablo 4. Eğitim Düzeyi * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu

			Kullanım Sıklığı					Toplam
			Çok Sık	Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiç	
Eğitim Düzeyi	Lisans	Sayı	6	17	21	16	4	64
		Yüzde	9,4%	26,6%	32,8%	25,0%	6,2%	100,0%
		Aralık	(3,4% - 15,4%)	(17,5% - 35,7%)	(27,5% - 47,5%)	(16,1% - 33,9%)	(1,3% - 11,2%)	
	Yüksek Lisans	Sayı	7	15	14	7	10	53
		Yüzde	13,2%	28,3%	26,4%	13,2%	18,9%	100,0%

		Aralık	(5,5% - 20,9%)	(18,1% - 38,5%)	(16,4%- 36,4%)	(5,5%- 20,9%)	(10% - 27,7%)	
	Doktora	Sayı	3	0	0	0	0	3
		Yüzde	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		Aralık	0	0	0	0	0	
Toplam		Sayı	16	32	35	23	14	120
		Yüzde	13,3%	26,7%	29,2%	19,2%	11,7%	100,0%
		Aralık	(8,2% - 18,5%)	(20% - 33,3%)	(22,3% - 36%)	(13,2% - 25,1%)	(6,8% - 16,5%)	

Eğitim Düzeyi * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu incelendiğinde lisans düzeyindeki yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığından en fazla tercih edilenin ara sıra düzeyinde olduğu (%32,8), yüksek lisans düzeyindeki yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığından en fazla tercih edilenin sık düzeyinde olduğu (%28,3) ve doktora düzeyindeki yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığından en fazla tercih edilenin çok sık düzeyinde olduğu görülmektedir (%100). Bu bakımdan yöneticilerin eğitim düzeyi arttıkça Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığı da artmaktadır yorumu yapılabilir.

Aralıklar dikkate alındığında yöneticilerin eğitim düzeyine göre Yönetim Bilgi Sistemi kullanım sıklığına bakıldığında %90 güvenilirlik düzeyinde lisans düzeyinde en yüksek aralık “Ara sıra” olarak; en düşük aralık ise “Hiç” olarak görülmüştür. Yüksek Lisans düzeyinde Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığına bakıldığında %90 güvenilirlikle en yüksek aralık “Sık” olarak; en düşük aralık ise “Çok sık” ve “Nadiren” olarak bulunmuştur. Doktora düzeyindeki yöneticilerin tamamı ise aralıklar dikkate alındığında “Çok sık” düzeyindedir. Toplamda ise %90 güvenilirlikle en yüksek aralık “Ara sıra” olarak bulunmuştur.

Doktora Mezunu Yönetim Bilgi Sistemleri Kullanıcıları ile Lisans ve Yüksek Lisans mezunu Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcılarının Kullanım Sıklığı oranlarına bakıldığında, Doktoralı kullanıcıların Sık, Ara Sıra, Nadiren ve Hiç kullananların oranları %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak Lisans Ve Yüksek Lisansdan daha azdır.

Tablo 5. Sorumlu Kişi Sayısı * Amaç Çapraz Tablosu

		Amaç				Toplam	
		Stratejik Üstünlüğü Desteklemek	Yönetimsel Kararlar Almayı Desteklemek	İşletme Faaliyetlerini Desteklemek	Diğer		
Sorumlu Kişi Sayısı	0-9	Sayı	6	7	16	1	30
		Yüzde	20,0%	23,3%	53,3%	3,3%	100,0%
		Aralık	(8% - 32%)	(10,6% - 36,1%)	(38,3% - 68,4%)	(0 - 8,7%)	
	10-19	Sayı	1	7	15	0	23
		Yüzde	4,3%	30,4%	65,2%	0%	100,0%
		Aralık	(0% - 11,4%)	(14,6% - 46,3%)	(48,8% - 81,6%)	(0% - 0%)	
	20-29	Sayı	2	7	5	2	16
		Yüzde	12,5%	43,8%	31,2%	12,5%	100,0%
		Aralık	(0% -	(23,3% -	(12,% -	(0% -	

			26,1%)	64,2%)	50,4%)	26,1%)	
30-39	Sayı	3	7	8	7	25	
	Yüzde	12,0%	28,0%	32,0%	28,0%	100,0%	
	Aralık	(1,3% - 22,7%)	(13,2% - 42,8%)	(16,6% - 47,4%)	(13,2% - 42,8%)		
40-49	Sayı	0	4	6	3	13	
	Yüzde	0,0%	30,8%	46,2%	23,1%	100,0%	
	Aralık	0	(9,6% - 51,9%)	(23,3% - 69%)	(3,8% - 42,4%)		
50 ve üzeri	Sayı	5	4	3	1	13	
	Yüzde	38,5%	30,8%	23,1%	7,7%	100,0%	
	Aralık	(16,2% - 60,7%)	(9,6% - 51,9%)	(3,8% - 42,4%)	(0% - 19,9%)		
Toplam	Sayı	17	36	53	14	120	
	Yüzde	14,2%	30,0%	44,2%	11,7%	100,0%	
	Aralık	(8,9% - 19,4%)	(23,1% - 36,9%)	(36,7% - 51,6%)	(6,8% - 16,5%)		

Sorumlu Kişi * Amaç Çapraz Tablosu incelendiğinde sırasıyla 0-9kişi,10-19 kişi ve 30-39 ile 40-49 kişiden sorumlu olan yöneticiler Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım amaçlarının işletme faaliyetlerini desteklemek amacıyla yoğunlaştığı görülmektedir. 20-29 kişiden sorumlu olan yöneticiler ise amaç olarak daha çok (%43,8) yönetsel kararlar almayı desteklemek amacına yoğunlaşmışlardır. 50 ve üzeri personelden sorumlu olan yöneticilerin ise daha çok (%38,5) stratejik üstünlüğü desteklemek amacına yöneldikleri görülmektedir.

Aralıklar dikkate alındığında sorumlu olunan kişi sayısı bakımından Yönetim Bilgi Sistemi kullanım amaçlarına bakıldığında %90 güvenilirlik düzeyinde 0-9 ve 10-19 kişide en yüksek kullanım amacı İşletme Faaliyetlerini Desteklemek olarak; en düşük kullanım amacı da Diğer Amaçlar olarak görülmüştür. 20-29 kişide en yüksek kullanım amacı Yönetimsel Kararlar Almayı Desteklemek olarak; en düşük kullanım

amacı da Diğer Amaçlar ve Stratejik Üstünlüğü Desteklemek olarak görülmüştür. 30-39 ve 40-49 kişide en yüksek kullanım amacı İşletme Faaliyetlerini Desteklemek olarak; en düşük kullanım amacı da Stratejik Üstünlüğü Desteklemek olarak görülmüştür. 50 ve üzeri kişide en yüksek kullanım amacı Stratejik Üstünlüğü Desteklemek olarak; en düşük kullanım amacı da Diğer Amaçlar olarak görülmüştür. Toplamda ise %90 güvenilirlikle Yönetimsel Kararlar Almayı Desteklemek ve İşletme Faaliyetlerini Desteklemek için kullananların oranı Yönetim Bilgi Sistemlerini Stratejik Üstünlüğü Desteklemek ve Diğer amaçlar için kullananların oranından büyüktür.

Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcılarının sorumlu olduğu kişi sayısı ile amaçlara bakıldığında sorumlu olunan kişi sayısı ile “Yönetimsel Kararlar Almayı Desteklemek” ve “İşletme Faaliyetlerini Desteklemek” amaçları oranları %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklı değildir. Stratejik Üstünlüğü Desteklemek amacında 40-49 kişiden sorumlu olanların oranı ve Diğer Amaçlarda 10-19 kişiden sorumlu olanların oranı ise en düşüktür ve diğer sorumlu olunan kişi sayısı gruplarına göre %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklıdır.

Tablo 6. Sorumlu Kişi Sayısı * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu

		Kullanım Sıklığı					Toplam	
		Çok Sık	Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiç		
Sorumlu Kişi Sayısı	0-9	Sayı	3	8	15	3	1	30
		Yüzde	10,0%	26,7%	50,0%	10,0%	3,3%	100,0%
		Aralık	(1% - 19%)	(13,3% - 40%)	(34,9% - 65,1%)	(1% - 19%)	(0% - 8,7%)	
	10-19	Sayı	1	7	7	8	0	23
		Yüzde	4,3%	30,4%	30,4%	34,8%	0,0%	100,0%
		Aralık	(0% - 11,4%)	(14,6% - 46,3%)	(14,6% - 46,3%)	(18,4% - 51,2%)	0	
	20-29	Sayı	2	5	3	4	2	16
		Yüzde	12,5%	31,2%	18,8%	25,0%	12,5%	100,0%
		Aralık	(0% - 26,1%)	(12,1% - 50,4%)	(2,6% - 34,9%)	(13,2% - 25,1%)	(0% - 26,1%)	
	30-39	Sayı	2	6	4	6	7	25
		Yüzde	8,0%	24,0%	16,0%	24,0%	28,0%	100,0%
		Aralık	(0% - 17%)	(9,9% - 38,1%)	(3,9% - 28,1%)	(9,9% - 38,1%)	(13,2% - 42,8%)	
	40-49	Sayı	1	2	5	2	3	13
		Yüzde	7,7%	15,4%	38,5%	15,4%	23,1%	100,0%
		Aralık	(0% - 19,9%)	(0% - 31,9%)	(16,2% - 60,7%)	(0% - 31,9%)	(3,8% - 42,4%)	
	50 ve üzeri	Sayı	7	4	1	0	1	13
		Yüzde	53,8%	30,8%	7,7%	0,0%	7,7%	100,0%
		Aralık	(31% - 76,7%)	(9,6% - 51,9%)	(0% - 19,9%)	0	(0% - 19,9%)	
Toplam		Sayı	16	32	35	23	14	120
		Yüzde	13,3%	26,7%	29,2%	19,2%	11,7%	100,0%

	Aralık	(8,2% - 18,5%)	(20% - 33,3%)	(22,3% - 36%)	(13,2% - 25,1%)	(6,8% - 16,5%)	
--	--------	----------------	---------------	---------------	-----------------	----------------	--

Sorumlu Kişi * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu incelendiğinde sırasıyla 0-9 kişiden sorumlu olan yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%50) ara sıra düzeyinde; 10-19 kişiden sorumlu olan yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%34,8) nadiren düzeyinde olduğu; 20-29 kişiden sorumlu olan yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%31,2) sık düzeyinde; 30-39 kişiden sorumlu olan yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%28) hiç düzeyinde; 40-49 kişiden sorumlu olan yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%38,5) ara sıra düzeyinde ve 50 ve üzeri kişiden sorumlu olan yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%53,8) çok sık düzeyinde olduğu görülmektedir.

Aralıklar dikkate alındığında sorumlu olunan kişi sayısı bakımından Yönetim Bilgi Sistemi kullanım sıklığına bakıldığında %90 güvenilirlik düzeyinde 0-9 kişide en yüksek aralık “Ara sıra”; en düşük aralık ise “Hiç” olarak görülmüştür. 10-19 kişide en yüksek aralık “Nadiren”; en düşük aralık ise “Hiç” olarak görülmüştür. 20-29 ve 30-39 kişide en yüksek aralık “Sık” en düşük aralık ise “Çok Sık” olarak görülmüştür. 40-49 kişide en yüksek aralık “Ara sıra” olarak; en düşük aralık ise “Çok Sık” olarak görülmüştür. 50 ve üzeri kişide en yüksek aralık “Çok Sık” olarak; en düşük aralık “Nadiren” olarak görülmüştür. Toplamda ise %90 güvenilirlikle en yüksek aralık “Ara sıra”; en düşük aralık ise “Hiç” olarak görülmüştür.

Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcılarının sorumlu olduğu kişi sayısı ile kullanım sıklığına bakıldığında “Çok Sık”, “Sık” ve “Ara sıra” kullananların oranları %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklı değildir. 50 ve üzeri kişiden sorumlu olanların oranı “Nadiren” sıklığında en düşük ve diğer sıklık boyutlarına göre %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklı iken; 10-19 kişiden sorumlu olanların oranı “Hiç” sıklığında en düşük ve diğer sıklık boyutlarına göre %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklıdır.

Tablo 7. Amaç * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu

			Kullanım Sıklığı					Toplam
			Çok Sık	Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiç	
Amaç	Stratejik Üstünlük	Sayı	6	4	4	3	0	17
		Yüzde	35,3%	23,5%	23,5%	17,6%	0,0%	100,0%
	Desteklemek	Aralık	(16,2% - 54,4%)	(6,6% - 40,5%)	(6,6% - 40,5%)	(2,4% - 32,9%)	(6,8% - 16,5%)	
	Yönetimsel Kararlar Almayı	Sayı	3	13	11	9	0	36
		Yüzde	8,3%	36,1%	30,6%	25,0%	0,0%	100,0%

Desteklemek	Aralık	(0,7% - 15,9%)	(22,9% - 49,3%)	(17,9% - 43,2%)	(13,1% - 36,9%)	0	
	Sayı	7	15	20	11	0	53
İşletme Faaliyetlerini Desteklemek	Yüzde	13,2%	28,3%	37,7%	20,8%	0,0%	100,0%
	Aralık	(5,5% - 20,9%)	(18,1% - 38,5%)	(26,7% - 48,7%)	(11,6% - 29,9%)	0	
Diğer	Sayı	0	0	0	0	14	14
	Yüzde	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Aralık	0	0	0	0	0	
Toplam	Sayı	16	32	35	23	14	120
	Yüzde	13,3%	26,7%	29,2%	19,2%	11,7%	100,0%
	Aralık	(8,2% - 18,5%)	(20% - 33,3%)	(22,3% - 36%)	(13,2% - 25,1%)	(6,8% - 16,5%)	

Amaç * Kullanım Sıklığı Çapraz Tablosu incelendiğinde Stratejik üstünlüğü desteklemek amacını tercih eden yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%35,3) çok sık düzeyinde, yönetsel kararlar almayı desteklemek amacını tercih eden yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%36,1) sık düzeyinde ve işletme faaliyetlerini desteklemek amacını tercih eden yöneticilerin Yönetim Bilgi Sistemleri kullanım sıklığının en çok (%37,7) ara sıra düzeyde olduğu görülmektedir.

Aralıklar dikkate alındığında amaçlar bakımından Yönetim Bilgi Sistemi kullanım sıklığına bakıldığında %90 güvenilirlik düzeyinde Stratejik Üstünlüğü Desteklemek amacında en yüksek aralık “Çok Sık”; en düşük aralık ise “Hiç” olarak görülmüştür. Yönetsel Kararlar Almayı Desteklemek ve İşletme Faaliyetlerini Desteklemek amacında en yüksek aralık “Ara sıra”; en düşük aralık ise “Hiç” olarak görülmüştür. Toplamda ise %90 güvenilirlikle en yüksek aralık “Ara sıra”; en düşük aralık ise “Hiç” olarak görülmüştür.

Yönetim Bilgi Sistemleri kullanıcılarının kullanım amaçları ile kullanım sıklığına bakıldığında “Diğer Amaçlar” için kullananların oranı “Çok Sık”, ”Sık”, “Ara Sıra” ve “Nadiren” sıklığında en düşük ve diğer amaçlara göre %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklı iken; “Diğer Amaçlar” “Hiç” sıklığında en yüksek ve diğer amaçlara göre %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklıdır. Bununla birlikte “Çok Sık” sıklığında “Yönetsel Kararlar Almayı Desteklemek” amacı “Stratejik Üstünlüğü Desteklemek” amacından daha düşüktür ve iki amaç arasında “Çok Sık” sıklığında %90 güvenilirlikte istatistiksel olarak farklılık vardır.

3. SONUÇ ve ÖNERİLER

İşletmelerin kullandıkları yönetim bilgi sistemlerinin rekabet koşullarına ayak uydurmaları için önemli bir rolü bulunmaktadır. Ancak yapılan literatür taraması sonucunda farklı kişilerin farklı amaçlarla ve sıklıklarla yönetim bilgi sistemleri kullandığı görülmüştür. Bu çalışma YBS kullanım özellikleri (Amaç ve Sıklık) ile demografik faktörler (Cinsiyet, Yaş, Eğitim Düzeyi, Sektör, Pozisyon, Tecrübe ve Sorumlu Kişi Sayısı) arasındaki ikili ilişkileri rassal örnekleme yoluyla seçilen 120 yöneticiden oluşan örnekleme göre istatistiksel olarak incelemektedir. Buna göre %95 güvenirlikle Cinsiyet - Amaç, Cinsiyet – Sıklık, Eğitim Düzeyi – Sıklık, Sorumlu Kişi Sayısı – Amaç, Sorumlu Kişi Sayısı – Sıklık, Amaç – Sıklık arasındaki ilişkiler anlamlı bulunmuştur. Lojistik sektöründe uygulanan bu çalışma alanında öncü ve keşfedici nitelikte olup diğer sektörler için de uyarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akolaş, D. A.(2004).Bilişim sistemleri ve bilişim teknolojisinin küreselleşme olgusu ve girişimcilik üzerine yansımaları.*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12, s.29-43. ,
- Emhan, A., (2007) Karar Verme Süreci ve Bu Süreçte Bilişim Sistemlerinin Kullanılması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(21): 212-224.
- Kaya, İ. (1984). Pazarlama Bilgi sistemleri. İstanbul Üniversitesi, *Yüksek Lisans Tezi*, 1984.
- Laudon, K. C. ve LAUDON, J. P.(1996).*Management information systems, organization, and technology*. New Jersey:Prentice-Hall Inc.
- Maguire, S. ve Redman, T. (2007). The role of human resource management in information systems development.*Management Decision*. 45(2): 252-264.
- O'brien, J. A. veMarakas, G. (2007).*Enterprise information systems*. New York:The Mcgraw-Hill.
- Özcan, B. (2006). Yönetim Bilişim Sistemleriyle İşletmelerde Değer Yaratılması” Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Tecim, V. ve Gökşen, Y. (2009). Bilişim Teknolojilerinin Üniversitelerde Etkin Kullanımı Üzerine Bir Çalışma. *Journal of Yasar University*. 4(14), 2237-2256.